

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра дитячої хірургії

ОБ'ЄДНАННЯ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ

*До 85-річного ювілею
кафедри дитячої хірургії*

Науково-практична конференція
з міжнародною участю

18–19 травня 2023 р.

Тези доповідей

Одеса ОНМедУ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра дитячої хірургії

ОБ'ЄДНАННЯ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ

*До 85-річного ювілею
кафедри дитячої хірургії*

Науково-практична конференція
з міжнародною участю
18–19 травня 2023 р.

Тези доповідей

Одеса ОНМедУ 2023

УДК 617-053.2(043.2)
О-13

Редакційна колегія

О. О. Лосєв, М. Г. Мельниченко,
В. М. Аплевич, Л. Б. Елій

Відповідальна за випуск

д. мед. н., професор М. Г. Мельниченко

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Одеського національного
медичного університету МОЗ України
Протокол № 5 від 30.03.2023 р.*

Об'єднання науки та практики: до 85-річного
О-13 ювілею кафедри дитячої хірургії : наук.-практ.
конф. з міжнар. участю. Одеса, 18–19 травня 2023 р. :
тези доп. [Електронне видання] — Одеса :
ОНМедУ, 2023. — 356 с.
ISBN 978-966-443-124-5

Збірка містить тези доповідей учасників науково-практичної конференції з міжнародною участю, які об'єднані за тематичними напрямками, а саме: питання історії розвитку дитячої хірургії на Одещині та в Україні, сучасні досягнення дитячої хірургії та педіатричної науки в Україні, сучасні особливості викладання клінічних дисциплін у медичному вищому закладі освіти.

УДК 617-053.2(043.2)

ISBN 978-966-443-124-5

© Одеський національний
медичний університет, 2023

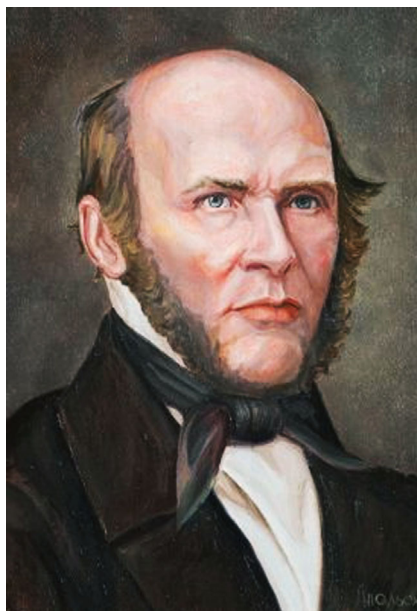
Ми намагаємося зберегти та примножити традиції, закладені корифеями дитячої хірургії — Корнманом, Снежковим, Баккалом, Дмитрієвим, і передати цю естафету молодим хірургам!

**Мельниченко М. Г. — д. мед. н., професор,
професор кафедри дитячої хірургії,
Одеський національний медичний університет**

ВИБРАНІ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ДИТЯЧОЇ ХІРУРГІЇ ОДЕЩИНИ

Педіатрична хірургія — це «... поєднання науки, ремесла та мистецтва, де фахівець, діючи як хірург, думає як педіатр і намагається математично прорахувати та проаналізувати різноманітні фактори, як це роблять представники точних наук».

С. Я. Долецький

М. І. Пирогов (1810-1881)

Особливості хірургії дитячого віку визначили необхідність відокремлення спеціальності, у рамках якої професіонали об'єднують в собі компетенцію педіатрів і хірургів. Спільні дослідження морфологів, фізіологів, хірургів і педіатрів довели, що дитячий організм дозріває, зростає та розвивається за умов морфофункціональної незрілості, особливості якої слід брати до уваги при наданні хірургічної допомоги дитині.

Великий внесок у цю справу зробив М. І. Пирогов, який на заморожених трупах вивчав топографо-анатомічні особливості не тільки дорослих, але й ді-

тей різного віку. Тільки після цього він здійснив понад 200 хірургічних втручань при різних захворюваннях у дітей.

Розвивали дитячу хірургію й загальні хірурги та педіатри медичного факультету Новоросійського університету. В 1904 р. була відкрита перша кафедра педіатрії, яку очолив професор В. Ф. Якубович. Він організував амбулаторний прийом хворих дітей, вивчав структуру дитячої смертності та захворюваності, серед яких переважали діти з природженими вадами розвитку та хірургічними захворюваннями. Значне місце у становленні педіатричної служби в місті та області відіграли такі відомі вчені нашого університету, як М. К. Лисьонков, В. В. Підвисоцький та ін.

М. К. Лисьонков
(1965–1941)

В. В. Підвисоцький
(1857–1913)

Хірургічну допомогу дітям значний час надавали у відділеннях для дорослих. Хірургічні втручання відбувалися рідко і лише такі, що потребували небагато часу, були технічно простими. Ця особливість була зумовлена, перш за все, відсутністю знеболювальних засобів, асептиків й антисептиків. Пізніше хірургічні втручання у дітей проводили тільки після шестирічного віку у зв'язку з численними ускладненнями від наркозу та карболової пов'язки.

Організаційне становлення дитячої хірургії як самостійної дисципліни в Одесі та Одеській області відбулося в 1937 році на базі збудованої міської дитячої лікарні на Слобідці з хірургічним відділенням на 30 ліжок, де здійснювалося лікування планових хірургічних хворих у віці від 0 до 14 років.

У 1938 році при кафедрі факультетської хірургії Одеського медичного інституту курс дитячої хірургії було організовано в самостійну кафедру дитячої хірургії. Кафедру очолив випускник Новоросійського університету 1906 році випуску Іван Євгенович Корнман.

І. Є. Корнман (1882–1944)

Іван Євгенович після закінчення університету працював асистентом хірургічної госпітальної клініки. У 1911–1915 роки — помічник прозектора при кафедрі патологічної анатомії. В 1913 році захистив дисертацію на ступінь доктора медицини на тему «Гемангіоми». Автор 40 наукових робіт, у тому числі монографії «Гемангіоми». З 1915 по 1920 роки — приват-доцент, старший асистент цієї ж кафедри. У 1920–1931 роках завідував кафедрою загальної хірургії. У 1923–1925 — декан факультету Одеського медичного інституту, а з 1926 по 1931 — проректор з на-

вчальної роботи ОМІ. Кафедру хірургії дитячого віку І. Є. Корнман очолював у 1938–1944 роках. На початку Великої Вітчизняної війни лікарню було зруйновано, кафедру закрито.

Після війни в 1946 році кафедру знову було відкрито. У цей період до 1950 року її очолював професор В'ячеслав Павлович Снежков (1882–1959), отоларинголог за фахом. Після закінчення медичного факультету Новоросійського університету Снежков працював лаборантом при університетській кафедрі хірургічної патології, потім асистентом в клініці, а з 1923 по 1932 рік — доцентом.

У 1944 році виконував обов'язки завідуючого кафедрою загальної хірургії. Захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня доктора медичних наук на тему «Клініка слинокам'яної хвороби». У 1946 році присвоєне вчене звання професора по кафедрі дитячої хірургії, якою він завідував з 1946 по 1950 роки. Автор 19 наукових публікацій, у тому числі монографії «Клініка слинокам'яної хвороби» і підручника «Десмургія», який кілька разів перевидавався.

З 1951 до 1952 року кафедрою керував професор Семен Абрамович Баккал, переведений з кафедри загальної хірургії. Він ві-

В. П. Снежков (1882–1959)

С. А. Баккал (1888–1957)

домий своїми працями з дезінфікуючих засобів на ґрунті анілінових барвників та дослідженнями з тканинної терапії.

Після закінчення медичного факультету університету в Одесі в 1914 році С. А. Баккал був учасником Першої світової війни, лікар військового госпіталю. З 1921 по 1941 рік працював в Одеському медичному інституті ординатором, був аспірантом, асистентом хірургічної клініки. У роки Великої Вітчизняної війни працював хірургом у госпіталях. В 1937 рік захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня доктора медичних наук на тему «Застосування анілінових фарб діамантової і малахітової зелені як дезінфікуючих засобів в хірургії». В 1939 році йому присуджено вчений ступінь доктора медичних наук. У 1943 році був призначений професором факультетської хірургічної клініки Казахського медичного інституту (Алма-Ата). В 1946 році затверджений професором кафедри загальної хірургії. Автор понад 20 опублікованих наукових робіт, присвячених двум питанням хірургії: використанню анілінових фарб як дезінфікуючих засобів і застосуванню тканинної терапії за методом академіка В. П. Філатова при спонтанній гангрені, після опікових стриктурах стравоходу тощо. Мав державні нагороди за перемогу та доблесну працю у Великій Вітчизняній війні. С. А. Баккал завідував кафедрою загальної хірургії з 1948 по 1951 рік і кафедрою хірургії дитячого віку з 1951-го по 1953-й.

Переломним моментом у розвитку дитячої хірургії Одещини став прихід на кафедру заслуженого діяча науки і техніки України професора Модеста Львовича Дмитрієва — основоположника одеської школи дитячих хірургів. Очолювана ним кафедра стала одним із провідних центрів в Україні.

М. Л. Дмитрієв пройшов великий і складний життєвий шлях. Народився 15 лютого 1909 року в Ташкенті у сім'ї робітника. Рано втратив матір, залишившись з батьком і двома братами. У 14 років він почав працювати. Допитливий розум, добра пам'ять, здатність і бажання вчитися були помічені, і Дмитрієва направляють на робітфак, після закінчення якого в 1927 році він поступає на медичний факультет Середньоазіатського університету, поєднуючи навчання з роботою. М. Л. Дмитрієв влаштовується препаратором на кафедру гістології, а через рік, відмітивши підви-

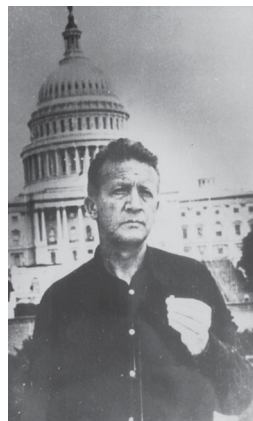
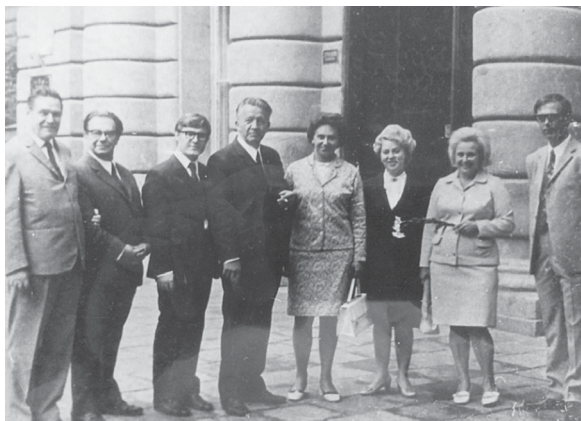

М. Л. Дмитрієв (1909–1974)

щений інтерес до предмета і схильність до наукових досліджень, Модеста Львовича зараховують лаборантом кафедри. До моменту закінчення ним університету в 1931 році в країні лютували епідемії інфекційних хвороб, і молодого лікаря направляють завідувачем райздороввідділом Кизил-Аякського району Туркменської РСР, а через рік лікарем беруть до армії.

З 1933 по 1935 рік — аспірант, потім асистент кафедри загальної хірургії Ташкентського медичного інституту. В 1937 році за-

хистив кандидатську дисертацію на тему «Дія лізатів на регенерацію кісткової тканини при переломах». В 1945 році його направлено на роботу до Одеси завідувачем обласного відділу охорони здоров'я; за сумісництвом він є доцентом на кафедрі ортопедії та травматології в медичному інституті. З 1946 по 1950 рік — заступник голови Одеської обласної Ради депутатів.

У 1952 році успішно захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня доктора медичних наук на тему «Роль м'язової тканини при кісткоутворювальному процесі». Після захисту Модест Львович обіймає посаду заступника директора з навчальної та наукової роботи, а в 1953 році його обирають на посаду завідувача кафедри хірургії та ортопедії дитячого віку і затверджують у званні професора.

Кафедру, що тільки почала функціонувати після війни, потрібно було створювати практично наново. Не було навчальних посібників, інструментів, бракувало кадрів, ліжковий фонд становив 40 ліжок. Усі організаційні, наукові та лікувальні можливості завідувача були спрямовані на розробку найактуальніших проблем дитячої хірургії. Професор М. Л. Дмитрієв був талановитим організатором. Порівнявши показники лікування гострого апендициту в стаціонарах для дорослих з наданням допомоги в дитячій лікарні, тактику й методи лікування ушкоджень опорно-рухового апарату, він науково обґрунтував необхідність зосередження всіх видів хірургічної допомоги в умовах дитячого закла-

ду, і в 1955 році одне з педіатричних відділень міської дитячої лікарні було перепрофільоване в хірургічне.

Завдяки наполегливості професора М. Л. Дмитрієва, у подальшому хірургічна клініка була розширена до 160 ліжок, було організовано 4 спеціалізованих відділення, де проводили корекцію природжених і набутих вад розвитку, лікування ушкоджень і захворювань органів грудної та черевної порожнини, заочеревинного простору, опорно-рухового апарату. На початку 60-х років у дитячих поліклініках міста були створені кабінети дитячих хірургів, у 70-х — в містах області. Був відкритий обласний травматологічний пункт, а в районах області введено посади дитячих хірургів або відповідальних за надання невідкладної хірургічної допомоги дітям.

З великим ентузіазмом і властивим йому талантом Модест Львович розпочав організацію і оснащення кафедри, підбір і підготовку співробітників, навчально-методичну роботу. Будучи вимогливим до себе, з одного боку, а з другого — прекрасно володіючи лекторською майстерністю, він незабаром завоював повагу і любов студентів. На кафедрі з'явилися клінічні ординатори, аспіранти, було створено експериментальне відділення, де молоді вчені разом із завідувачем відточували хірургічні прийоми, а кожна дисертація обґрунтовувалася серйозними експериментальними дослідженнями.

Одночасно тривала робота з розширення ліжкового фонду, будівництва нового корпусу, спеціалізованих відділень. Кипуча

енергія, виняткова працьовитість, цілеспрямованість у поєднанні з високою вимогливістю до себе і оточення сприяли швидкому росту авторитету молодого завідувача.

Очолюючи кафедру хірургії та ортопедії дитячого віку протягом 21 року, професор М. Л. Дмитрієв визначив головні наукові напрями її діяльності: розробка ощадливих підходів, вивчення регенерації тканин. Широке загальне мислення поряд з опануванням теоретичних дисциплін дали змогу Модесту Львовичу глибоко проникнути в теоретичні основи регенерації кісткової тканини і на цій основі розробити ощадливі методи лікування деяких ортопедичних і травматологічних патологій. Особливого значення набула експериментально і клінічно обґрунтована запропонована ним методика біологічної підготовки аутоспонгіози, що сприяло значному покращенню результатів хірургічного лікування дітей із дефектами кісткової тканини. Одночасно проводилися експериментальні дослідження, вивчалися питання сумісності тканин, відпрацьовувалися технічні прийоми, підбір донора для пересадки кінцівки. Проте цій ідеї не судилося було здійснитися на цьому етапі розвитку медичної науки. Думки ці не покидали М. Л. Дмитрієва до кінця його життя. Визначена ним проблема розвинута в дисертаціях його учнів. Застосування біологічно підготовленої аутоспонгіози в комбінації з кортикальними алотрансплантатами за ефективністю можна порівняти з аутопластиком, про що йдеться в монографії М. Л. Дмитрієва і Л. В. Прокопової.

Методика кісткової пластики набула поширення при лікуванні псевдосуглобів і дефектів кісток як у СРСР, так і за кордоном. З матеріалами цих досліджень він виступав на конгресах в Нью-Йорку, Брюсселі, Варні, Сегеді, опублікував монографію «Кістково-пластичні операції у дітей».

Під керівництвом професора М. Л. Дмитрієва було виконано 4 докторські дисертації та 20 кандидатських, видано 4 монографії: «Дія лізатів на регенерацію кісткової тканини», «Травматологія дитячого віку», «Нариси гнійної хірургії у дітей», «Кістково-пластичні операції у дітей» та більш як 100 наукових статей.

Талановитий організатор, М. Л. Дмитрієв був ініціатором проведення в Одесі Першої Української конференції у 1960 році, Все-

союзної студентської конференції в 1964 році, а також активним учасником всесоюзних з'їздів і конференцій, членом президії і правління Українського наукового товариства ортопедів-травматологів, заступником голови Обласного наукового товариства ортопедів-травматологів, членом редакційних рад республіканських хірургічних журналів, брав активну участь у роботі міжнародних конгресів в Чехословаччині, Угорщині, США, Австрії.

У 1971 році професорові М. Л. Дмитрієву присвоїли звання заслуженого діяча науки УРСР. За заслуги в науковій, організаторській, педагогічній, лікарській і громадській діяльності М. Л. Дмитрієв був нагороджений орденами і багатьма медалями. Його безсумнівно можна вважати основоположником одеської школи дитячих хірургів. Багато учнів М. Л. Дмитрієва стали відомими вченими, керівниками наукових закладів, а його наукова спадщина розвивається і удосконалюється в роботах його учнів.

В 1974 році кафедру очолила професор Л. В. Прокопова (1928–2019) — учениця професора М. Л. Дмитрієва, яка продовжила визначений напрям діяльності кафедри і розробила новий — використання фізичних факторів у лікуванні хірургічної, ортопедичної та травматологічної патології.

Людмила Василівна Прокопова завідувала кафедрою хірургії дитячого віку в 1974–1991 роках. Після закінчення педіатричного факультету Одеського медичного інституту в 1954 році працювала старшим лаборантом, потім аспірантом кафедри хірургії дитячого віку ОМІ. З 1959 по 1974 рік — асистент, доцент і професор цієї ж кафедри. З 1983 року — декан педіатричного факультету.

В 1959 році захистила кандидатську дисертацію на тему «Гострий апендицит у дітей». У 1969 році присвоєно вчений

Л. В. Прокопова (1928–2019)

ступінь доктора медичних наук після захисту дисертації на тему «Комбінована кісткова пластика при лікуванні псевдосуглобів і дефектів довгих трубчастих кісток у дітей», а в 1970 році затверджена у вченому званні професора по кафедрі хірургії і ортопедії дитячого віку. Автор близько 150 наукових робіт, співавтор 3 монографій: «Нариси гнійної хірургії у дітей» (1973), «Кістковопластичні операції у дітей» (1974), «Лікування остеомієліту у дітей» (1979). Має 12 свідоцтв про винахід. Нагороджена орденом «Знак Пошани», медаллю «За доблесну працю». Під керівництвом Л. В. Прокопової було виконано дві докторські та 12 кандидатських дисертацій.

Широкого визнання набули запропонована нею методика комбінованої кісткової пластики, а також нові варіанти втручань на грудній клітці, при остеомієліті та пухлинах.

Наукова спрямованість досліджень полягала в подальшому удосконаленні лікування природжених вад розвитку опорно-рухового апарату, гострого та хронічного остеомієліту.

Запропоновано ощадливий підхід до закритого зрошування плевральної порожнини, застосування гелій-неонового опромінення, гнотобіологічної ізоляції при лікуванні деструктивних пневмоній. Розроблено ефективні та ощадливі методи лікування гнійно-септичних захворювань новонароджених. Запропоновано оригінальні методи шкірної аутопластики при великих гемангіомах, множинних та ускладнених формах ехінококозу.

В 1979 році надрукована монографія «Лікування остеомієліту у дітей», запропоновані оригінальні фрези для ощадливої трепан-

нації кісток, хірургічні втручання при епі — та діафізарних дефектах кісток після остеомієліту, внутрішньотканинний електрофорез і метод пластики остеомієлітичних порожнин аутоспонгіозою з кістковим мозком. Актуальність розроблених питань підтверджена 9 авторськими свідоцтвами на винахід.

У 1992 році кафедрою завідував Костянтин Петрович Алексюк.

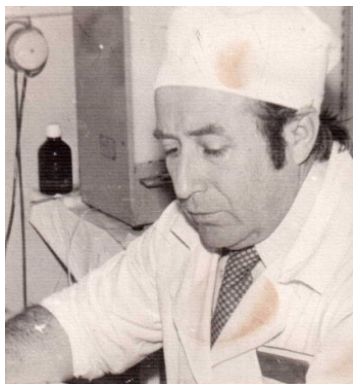
Костянтин Петрович народився 29 жовтня 1931 року в селі Чижове Березівського району Одеської області у селянській родині. Семирічку закінчив у сусідньому селі Завадівка, куди щодня ходив пішки за 7 км. Ще з дитинства К. П. Алексюк любив техніку, був дуже вдумливий і серйозний, сам конструював. Під час Великої Вітчизняної війни 12-річним хлопчиком із однолітками підносив снаряди солдатам, які вели бої за звільнення села від фашистських загарбників. Після війни К. П. Алексюк закінчив десятирічку у смт. Березівка, а потім вступив до Одеського медичного інституту імені М. І. Пирогова.

Після закінчення лікувального факультету в 1957 році, К. П. Алексюк поїхав до Веселинівської лікарні Миколаївської області, де надавав багатопрофільну медичну допомогу, пройшов шлях від лікаря, гінеколога, хірурга до головного лікаря.

На те, як він віртуозно оперував, у тому числі лівою рукою, звернув увагу завідувач кафедри хірургії та ортопедії дитячого віку професор М. Л. Дмитрієв і запросив Костянтина Петровича на кафедру до Одеси. У 1961 році Костянтин Петрович вступив до клінічної ординатури, а після закінчення продовжив навчання в аспірантурі. У 1968 році він успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Внутрішньоосередко-

К. П. Алексюк (1932–2015)

ве введення антибіотиків у комплексному лікуванні гострого гематогенного остеомієліту у дітей».

З 1970 року Костянтин Петрович — доцент кафедри, керівник студентського наукового товариства кафедри хірургії, ортопедії та травматології дитячого віку. У 1979 році було видано монографію «Лікування остеомієліту у дітей», запропоновані оригінальні фрези для щадної трепанації кісток. Актуальність запропонованих методів підтверджена 9 авторськими свідоцтвами на винаходи.

У 1992 році К. П. Алексюк завідував кафедрою хірургії, ортопедії та травматології дитячого віку.

Костянтин Петрович пройшов славний шлях від лікаря у районі, де надавав багатопрофільну медичну допомогу, до вченого, професіонала з дитячої хірургії. Сорок років поспіль Костянтин Петрович працював у дитячій обласній лікарні, більше 14 років продовжував працювати в медичному центрі, куди його особисто запросив академік Борис Якович Резнік, і все життя він присвятив служінню людям, був блискучим клініцистом й діагностом.

Костянтин Петрович був багатогранним хірургом, він чудово оперував будь-яку патологію органів грудної або черевної порожнини, опорно-рухового апарату.

Колосальним вкладом Костянтина Петровича в медичну науку є його новації у проблемі гострого та хронічного остеомієліту. Розроблені ним щадні підходи в лікуванні остеомієліту з ви-

користанням оригінальних голок Алексюка та спеціальних фрез використовуються понад півстоліття і відомі не тільки в нашій країні, а й за її межами. Костянтин Петрович запропонував оригінальні щадні методики санації при гнійно-запальних захворюваннях у дітей, дренажування плевральних порожнин, щадні методи розвантаження при патології кульшового суглоба та багато іншого. До всього Костянтин Петрович мав ґрунтовний і вдумливий підхід.

Все, що робив Костянтин Петрович для здоров'я людей, принесло йому любов і повагу близько тисяч вилікуваних пацієнтів, численних учнів, колег, тисяч студентів.

З 1994-го по 2004 рік кафедрою керувала професор Н. Г. Ніколаєва — учениця Л. В. Прокопової.

Наталя Григорівна народилася 28 лютого 1954 року у м. Одеса. Після закінчення середньої школи в 1971 році вступила до Одеського медичного інституту на педіатричний факультет, якій закінчила з відзна-

Н. Г. Ніколаєва
(Народилася в 1954 році)

кою у 1977 році. Студенткою була активним учасником наукового студентського гуртка на кафедрі хірургії та ортопедії дитячого віку і після закінчення інституту її зараховано о кліноординатури на кафедрі, а по закінченні вона залишилася працювати асистентом кафедри хірургії та ортопедії дитячого віку, де пройшла творчий шлях до професора. В 1984 році захистила кандидатську дисертацію на тему «Аутопластика підготовленої спонгіозою з кістковим мозком в комплексному лікуванні хронічного остеомієліту у дітей». У період виконання наукових досліджень Наталя Григорівна Ніколаєва отримала 2 авторських свідоцтва на винахід, бронзову медаль ВДНХ за «Спосіб лікування хронічного остеомієліту». Наталя Григорівна продовжила наукові дослідження своїх вчителів і у 1991 році захистила докторську дисертацію на тему «Комплексне хірургічне лікування доброякісних пухлин та пухлиноподібних уражень кісток у дітей з використанням вуглекислотного лазерного та ультрафіолетового інтегрального випромінювання». З 1994-го по 2004-й професор Ніколаєва очолювала кафедру хірургії, ортопедії та травматології дитячого віку. В 1997 році увійшла до складу Правління республіканського наукового товариства ортопедів-травматологів.

Організаційну, лікувальну й консультативну роботу Н. Г. Ніколаєва поєднувала з науковою діяльністю. На найбільшу увагу заслуговують розробки Н. Г. Ніколаєвої щодо управління ростом і регенерацією тканин. Нового втілення набула дистракційна методика лікування при вадах розвитку кінцівок і усіх патологіях кісток, природжених і набутих дефектах покривних тка-

нин, гнійно-запальних захворювань із застосуванням локальної гіпербаричної оксигенації та лазерної терапії широкого спектра. Під її керівництвом вивчені можливості застосування фотомодифікованого кісткового мозку, вуглекислотного лазерного випромінювання. Методика ощадливого підходу і радикальності хірургічного втручання при лікуванні доброякісних пухлин була провідною у докторській дисертації Н. Г. Ніколаєвої. Ця методика передбачає термічну CO_2 -лазерну обробку кісткових стінок і заміщення дефектів алотрансплантатами й фотомодифікованим кістковим мозком.

Прихильник ощадливої тактики в дитячій хірургії, професор Н. Г. Ніколаєва продовжила розробку ощадливих методів і підходів, визначила новий напрям наукових досліджень — використання природних і преформованих фізичних чинників для лікування хірургічної, ортопедичної та травматологічної патології.

Найбільш значущі й глибокі дослідження були присвячені актуальним проблемам педіатричної хірургії — хірургічному лікуванню пухлин і пухлиноподібних уражень кісток у дітей. Більшість цих досліджень випереджала свій час і багато в чому визначила напрямки розвитку педіатричної науки та практики в

Україні. На основі піонерських досліджень у галузі кісткової пластики Наталя Григорівна сформулювала концепцію ощадливого збереженого підходу до ураженого сегмента завдяки трансплантації УФ-опроміненого аутологічного кісткового мозку. Дослідження Н. Г. Ніколаєвої також присвячені ефективним підходам у лікуванні гнійно-септичних захворювань у дітей і ортопедо-травматологічної патології на основі використання преформованих фізичних феноменів. Це у подальшому розробити під її керівництвом диференційовані підходи до лікувальної тактики, реабілітаційних заходів та профілактики ускладнень багатьох хірургічних захворювань у дітей. Серед понад 30 винаходів Н. Г. Ніколаєвої широкої популярності набули трансплантація фотомодифікованого кісткового мозку при доброякісних пухлинах і пухлиноподібних ураженнях кісток, хронічному остеомієліту; розробка методів комбінованого дистракційного лікування вроджених і набутих вадах кінцівок; концепція комбінованого етапного лікування остеохондропатій різної локалізації й наслідків травм великих суглобів. Професор Н. Г. Ніколаєва обрана “Business Women — 2000, 2002”, номінант на міжнародне звання “Great Women of the 21st century”. Нею опубліковано понад 300 робіт з різних розділів дитячої хірургії, 5 навчальних посібників. Під її керівництвом захищені 7 кандидатських та одна докторська дисертація. Учні Наталі Григорівни працюють у відділеннях і центрах дитячої хірургії не в нашій державі, але й за межами України.

Сьогодні кафедру дитячої хірургії очолює доктор медичних наук професор Олександр Олександрович ЛОСЄВ.

Олександр Лосєв народився 16 лютого 1948 року в родині військовослужбовця. У 1966

О. О. Лосєв
(Народився в 1948 році)

році вступив до Одеського медичного інституту імені М. І. Пирогова, а у 1972-му з відзнакою закінчив його за фахом «Педіатрія». Ще студентом майбутній учений був активним членом студентського наукового гуртка на кафедрі, брав участь у студентських наукових конференціях. За представлені роботи з реакції очеревини на різні види дренажів та доцільності лаважу черевної порожнини при перитоніті студент Олександр Лосев посів призові місця на міжреспубліканських наукових конференціях у Ризі та Донецьку. З 1972 по 1974 рік працював лікарем дитячим хірургом у міській дитячій лікарні № 1 м. Одеси. У 1974 році обраний на посаду асистента кафедри хірургії і ортопедії дитячого віку Одеського медичного інституту імені М. І. Пирогова. Працюючи асистентом кафедри, Олександр Олександрович багато часу приділяв питанням діагностики та лікування дітей у тяжкому стані з септичними хірургічними захворюваннями. Після проходження стажування у торакальному відділенні клінічної лікарні імені Н. Ф. Філатова, молодий вчений почав досліджувати складний напрям гнійно-септичної хірургії — деструктивні пневмонії у дітей. Під час цієї роботи провів багато експериментальних досліджень на тваринах, розробив цікаві новаторські методики місцевого лікування деструктивних ушкоджень легень у дітей.

Результатом наукових досліджень асистента О. О. Лосева у 1982 році став захист кандидатської дисертації на тему «Методи місцевого лікування бактеріальної пневмонії у дітей на стадіях інфільтрації і плевральних ускладнень» у м. Києві. З 1987 по 1997

рік Олександр Олександрович працював на посаді доцента кафедри хірургії і ортопедії дитячого віку Одеського медичного інституту імені М. І. Пирогова. Молодий вчений продовжив роботу над проблемою ощадливого лікування гнійно-септичних ускладнень деструктивних пневмоній у дітей, розробив зручні та ефективні фігурні дренажі для дренивання різних форм плевральних ускладнень. Розробив та запропонував використання внутрішньовогнищевих методик преформованих фізичних чинників. Після закінчення докторантури у 1992 році О. О. Лосєв успішно захистив докторську дисертацію «Використання лазерного випромінювання і керованого абактеріального середовища в комплексному лікуванні бактеріальної деструкції легень у дітей». У 1994–1995 роках — пройшов стажування в університетських клініках США, Італії, Словенії. У 1995 році був призначений завідувачем кафедри хірургії, ортопедії та травматології дитячого віку факультету удосконалення лікарів. У зв'язку з закриттям факультету удосконалення лікарів у 1997 році переведений на посаду професора кафедри хірургії, ортопедії та травматології дитячого віку Одеського медичного інституту імені М. І. Пирогова.

Вчене звання професора Олександр Олександровичу присуджено в 1999 році. У 2000 році його обрано на посаду завідувача кафедри госпітальної дитячої хірургії, а з 2004 року він є завідувачем кафедри дитячої хірургії Одеського національного медичного університету. У 2001 році професор Лосєв став членом Європейської асоціації ендоскопічних хірургів. У 2001 році отримав Почесний приз «Золотий скальпель Одеси», а з 2002 року є лауреатом муніципальної акції «Одесит року» з врученням почесного знака «Кри-

шталева перлина». Під керівництвом О. О. Лосєва захищено 6 кандидатських дисертацій, він є автором більше 200 публікацій у вітчизняних і зарубіжних журналах, співавтором 5 підручників та 9 монографій, низки методичних посібників, наукових робіт, 7 монографій, має патенти та авторські свідоцтва на винаходи.

Багатопрофільність клінічної бази визначає широкий діапазон роботи, яку проводять співробітники клініки. Це хірургічні втручання при вроджених і набутих вадах розвитку, пухлиноподібних ураженнях і пухлинах, ушкодженнях різної локалізації та гнійно-запальних захворюваннях усіх органів і систем у дітей від першого дня життя до 18 років. Запроваджено ендоскопічні, сонографічні, експрес-діагностичні методики досліджень; розробляються нові підходи в ортопедії, онкології, урології, неонатології, торакальній, абдомінальній, гнійній хірургії.

Співробітники розробляють нові підходи в хірургії, у т. ч. новонароджених, з використанням сучасних методів досліджень і способів лікування. Пріоритет віддається ощадливій тактиці лікування.

До 85-річного ювілею колектив кафедри прийшов із новими творчими планами, спрямованими на покращення педагогічної, лікувальної та наукової діяльності.

За час існування нашої кафедри наукові співробітники навчили не одне покоління студентів і молодих дитячих хірургів, лекції й заняття професорів кафедри були завжди високо конструктивними, вирізнялися ясністю й докладністю.

Загалом за 85 років діяльності співробітниками кафедри захищено 10 докторських і 45 кандидатських дисертацій, видано понад 1000 наукових статей, отримано 45 патентів на винаходи. Більше 10 000 педіатрів і 17 000 випускників лікувального факультету перейняли особливостями педіатричної хірургії як дисципліни і спеціальності, опанували необхідні навички під керівництвом видатних прекрасних педагогів, як-от професори М. Л. Дмитрієв, Л. В. Прокопова, В. С. Гопузov, О. О. Лосєв, Н. Г. Ніколаєва, М. Г. Мельниченко, доценти А. А. Ціома, К. П. Алексюк, В. М. Аплевич, Л. Б. Елій та ін. Сотні тисяч маленьких пацієнтів отримали висококваліфіковану консультативну та лікувальну допомогу.

Хочу висловити слова глибокої вдячності своїм вчителям — професору Людмилі Василівні Прокоповій, доцентам Костянтину Петровичу Алексюку, Георгію Петровичу Лунько, Аді Іванівні Чанг, з якими мені пощастило працювати на одній кафедрі, які навчили мене усього.

Дякую всім присутнім на конференції, колегам, друзям, гостям, що відгукнулися на наше свято, славний ювілей славної кафедри!

Бажаю всім миру, добра, здоров'я та благополуччя!

ЮВІЛЕЇ КАФЕДРИ ДИТЯЧОЇ ХІРУРГІЇ

1963 рік, 25 років

1973 рік, 35 років

1983 рік, 45 років

1993 рік, 55 років

2003 рік, 65 років

2013 рік, 75 років

2023 рік, 85 років

Розділ 1. СЛАВЕТНИЙ ШЛЯХ ДИТЯЧОЇ ХІРУРГІЇ ОДЕЩИНИ	20
<i>Лосев О. О.</i> Спогади завідуювача кафедри	20
<i>Мельниченко М. Г.</i> Вибрані сторінки історії дитячої хірургії Одещини	24
<i>Мельниченко М. Г.</i> Пам'яті професора	46
<i>Васильченко Л. В.</i> Професор Л. В. Прокопова — видатний дитячий хірург, вчений, педагог	50
<i>Капліна Л. Є.</i> Світла пам'ять	51
<i>Кияшко Е. Ф.</i> Пам'ятаємо завжди	53
<i>Рибальченко В. Ф.</i> Спомини про вчителя	55
<i>Сіволан Н. В.</i> Пам'яті Людмили Василівни Прокопової	56
<i>Ситнікова В. О.</i> Феномен жінки в хірургії	57
<i>Квашніна А. А.</i> До ювілею професора Л. В. Прокопової	59
<i>Артюх А. О.</i> Комбінована кісткова пластика при лікуванні псевдосуглобів і дефектів довгих трубчастих кісток у дітей (докторська дисертація професора Прокопової Людмили Василівни)	62
<i>Гона О. О.</i> Гострий апендицит у дітей (за кандидатською дисертацією професора Прокопової Людмили Василівни)	68
<i>Арахамія Т. Р., Гаращенко Р. Г.</i> Історія розвитку дитячої хірургії в Україні	71
Розділ 2. СУЧАСНІ ДОСЯГЕННЯ АБДОМІНАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ ДИТЯЧОГО ВІКУ	77
<i>Годік О. С., Недбала В. В., Дегтярєва Д. С., Водяницький С. Л.</i> Досвід хірургічного лікування кіст холедоха у дітей в НДСЛ «Охматдит» МОЗ України	77
<i>Гончар В. В.</i> Результати оперативного лікування порушень симетричності іннервації промежини	82
<i>Гончар К. В.</i> Дисфункція тазового дна у дівчаток 14–18 років, актуальність проблеми та сучасний підхід до лікування	85
<i>Капитальян М. А., Квасневський Є. А., Квасневський О. А.</i> Використання роботичної хірургічної системи “Senhance” при холецистектомії	88